T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 18.11.2026
Sayı : 2054

10/5097

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin ev sahipliğinde Antalya'da devam eden Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı (COP31) kapsamında bugüne kadar kullanılan kamu kaynakları, Türkiye'nin uluslararası iklim taahhütleri ve söz konusu taahhütlerin ulusal politikalara yansıtılma düzeyinin araştırılması; COP31'e ev sahipliği yaparken yeni kömür anlaşmaları desteklemenin sürdürülmesi, kömürden çıkış için takvim belirlemeyen Avrupa'daki dört ülkeden biri olmamız, fosil yakıtlara dayalı enerji politikaları ile iklim hedefleri arasındaki çelişkilerin ortaya konulması; çevresel ve toplumsal etkilerin, iklim finansmanının ve çevre hakkı savunucularının karşılaştığı sorunların incelenmesi; iklim krizine karşı bilimsel, şeffaf, katılımcı ve adil politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Dr. Jale Nur SÜLLÜ

Eskişehir Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin 9-20 Kasım 2026 tarihleri arasında Antalya'da Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı'na (COP31) ev sahipliği yapması, ülkemize uluslararası iklim politikalarının şekillendirilmesinde önemli sorumluluk yüklemiştir. Ancak bu sorumluluk, yalnızca uluslararası bir toplantıya ev sahipliği yapmakla ve turizme katkısıyla övünmekle yerine getirilemez.

COP31'in resmi salonlarında anlatılan Türkiye ile ormanını, suyunu, toprağını korumak için, mücadele eden yurttaşların Türkiye'si aynı değildir. Zirvenin başladığı günün akşamında Gabar'da 135 milyon varillik yeni petrol potansiyeli bulunduğu duyuruldu. Yine aynı gün İzmir Aliağa'daki hem fosil yakıt tüketen hem fosil altyapının malzemesini üreten HABAŞ demir-çelik fabrikasında on dokuz işçinin öldüğü iş cinayeti yaşandı.

İklim krizinin etkilerinin derinden hissedildiği, sera gazı salımlarının azaltılarak çözüm için beklenen Türkiye'nin, kendi enerji ve çevre politikalarıyla zirvede verdiği mesajların arkasındaki gerçeklerin ortaya konulması gerekmektedir. Bir yandan fosil yakıt yatırımlarını arttırmak, kömürden çıkış ve adil dönüşüm için bir tarih belirlememek; halen termik santralleri son kapasiteyle çalıştırmak diğer yandan dünyaya iklim liderliği mesajı vermek, iklim politikası değil, gerçeğin gizlenmesi faaliyetidir. Zira, COP31'e ev sahipliği yaparken kömür yatırımlarına desteğin sürdürülmesi ve yeni anlaşmaların imzalanması, gerçeğin maskelenmesidir. Türkiye'nin, ev sahipliğinin açıklandığı tarihten bu yana 19 fosil yakıt tedarik ya da arama anlaşmasının altına imza atmıştır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi'ndeki konuşmasında "Türkiye'nin net sıfır emisyon hedefini 2053 yılında gerçekleştirmeyi öngörüyoruz" dedi. Ancak buna karşın enerji politikalarında kömür ve diğer fosil yakıtların ağırlığının korunması, iklim taahhütlerinin yerine getirilmesi hedefe varmayı engellemektedir. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 27 Mart 2026 tarihinde yayımlanan 1990-2024 Sera Gazı Emisyon İstatistiklerine göre, Türkiye'nin toplam sera gazı emisyonları 2024 yılında bir önceki yıla kıyasla yüzde 5,3 artarak 584,5 milyon ton CO_2 eşdeğerine ulaşmıştır. Enerji sektörü, toplam emisyonların yüzde 71,8'ini oluşturarak en büyük emisyon kaynağı olmuştur.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın verilerine göre, 2025 yılında Türkiye'nin elektrik üretiminin yüzde 34,1'i kömür yakıtlı santrallerden karşılanmıştır. Haziran 2026 itibarıyla ülkede 68 kömür yakıtlı elektrik santrali bulunmaktadır. Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin yeni ünitelerle genişletilmesine yönelik girişimler, Çanakkale'deki kömür santralinin kapasitesinin artırılması süreci ve Muğla Akbelen Ormanı çevresinde kömür madenciliği amacıyla yürütülen faaliyetler, Türkiye'nin fosil yakıtlardan çıkış politikası konusunda ciddi soru işaretleri yaratmaktadır. Eskişehir'in Alpagut-Atalan bölgesindeki altın ve gümüş madenciliği projesi, Türkmen Dağı, Kaz Dağları gibi ülkenin dört bir yanında yürütülen madencilik projeleri de orman varlığı, tarımsal üretim, yeraltı ve yerüstü su kaynakları ile biyolojik çeşitlilik üzerindeki olası etkileri bakımından değerlendirilmelidir.

İklim krizinin etkilerine uyum sağlanması, kayıp ve zararların karşılanması, temiz enerjiye erişim ve fosil yakıtlardan adil geçiş de mücadelenin temel unsurlarıdır. İklim krizine tarihsel olarak daha az katkıda bulunan gelişmekte olan ülkeler, iklim değişikliğinin sonuçlarından çoğu zaman daha ağır etkilenmektedir. COP31 sürecinde iklim uyum finansmanının artırılması ve 2035 yılına kadar yıllık en az 120 milyar dolara çıkarılması yönündeki öneriler de gündeme gelmiştir. Ancak bu tür hedeflerin hangi kaynaklarla, hangi takvimle ve hangi ülkelerin sorumluluğunda gerçekleştirileceği açıklığa kavuşturulmalıdır.

Türkiye açısından da iklim politikalarının maliyeti dar gelirli yurttaşlara, çiftçilere, küçük işletmelere ve çalışanlara yüklenmemelidir. Kömür bölgelerinde çalışan işçilerin istihdam güvencesi, enerji dönüşümünden etkilenecek bölgelerin ekonomik çeşitlendirilmesi, kadınların ve gençlerin yeni istihdam olanaklarına erişimi ve çiftçilerin iklim değişikliğine uyum kapasitesinin güçlendirilmesi, adil geçiş politikalarının temel unsurları olmalıdır. İklim politikalarının başarılı olabilmesi, yalnızca devletler arası anlaşmalara değil, toplumun bütün kesimlerinin karar alma süreçlerine etkin katılımına bağlıdır.

Uluslararası ölçekte büyük bir organizasyona ev sahipliği yapılması, kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve şeffaf biçimde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. COP31 hazırlıkları kapsamında ihale ve sözleşme bedellerine ilişkin basına yansıyan araştırmalarda, Eylül 2026 başına kadar tespit edilebilen hazırlık harcamalarının 25 milyar 139 milyon TL'ye ulaştığı bildirilmiştir. Bu tutarın geçici yapı sistemleri, ana etkinlik alanı, ulaşım altyapısı, peyzaj ve danışmanlık gibi farklı kalemleri kapsadığı; nihai ve denetlenmiş toplam organizasyon maliyetini göstermediği özellikle belirtilmiştir. Ayrıca bazı ihalelerde Kamu İhale Kanunu'nun 21/b maddesinin kullanılması, ihale süreçlerinin gerekçeleri ve rekabet koşulları bakımından açıklığa kavuşturulmalıdır.

Türkiye'nin Sıfır Atık politikası kapsamında yürüttüğü çalışmaların sonuçları plastik atık ithalatı, geri dönüşüm kapasitesi, atık yakma tesisleri, sanayi ve madencilik atıkları, inşaat ve hafriyat atıkları bakımından bütüncül biçimde değerlendirilmelidir. Atık miktarının kaynağında azaltılması, yeniden kullanım, geri dönüşüm ve döngüsel ekonomi politikalarının ölçülebilir hedeflerle desteklenmesi gerekmektedir. COP31 gibi, büyük ölçekli uluslararası organizasyonların ulaşım, enerji tüketimi, konaklama, geçici yapılaşma ve atık üretiminden kaynaklanan karbon ayak izinin hesaplanması; bu etkinin nasıl azaltıldığı ve kalan emisyonların nasıl raporlandığının açıklanması da önem taşımaktadır.

COP31'in başarısı, yalnızca müzakerelerin sonuçlanması veya uluslararası kararların kabul edilmesiyle ölçülemez. Asıl başarı, alınan kararların ulusal mevzuata, bütçe politikalarına, enerji yatırımlarına ve sektörel uygulamalara yansıtılmasıyla mümkün olacaktır. COP31 kapsamında kabul edilen kararların Türkiye'nin 2053 net sıfır hedefi, Ulusal Katkı Beyanı, İklim Değişikliği Azaltım ve Uyum Stratejileri, enerji politikaları ve kalkınma planlarıyla uyumu incelenmelidir.

Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması, iklim kriziyle mücadelede uluslararası sorumluluk üstlenmesi açısından önemli fırsattır. Ancak kömür yatırımlarının sürdüğü, doğal varlıkların madencilik faaliyetleriyle tehdit edildiği, sera gazı emisyonlarının arttığı ve çevre hakkı savunucularının çeşitli sorunlarla karşılaştığı ortamda iklim liderliği iddiasının yalnızca diplomatik söylemlerle desteklenmesi yeterli değildir. İklim kriziyle mücadele bilimsel verilere dayalı, fosil yakıt bağımlılığını azaltan, yenilenebilir enerjiye geçişi hızlandıran, doğal varlıkları koruyan, toplumsal eşitliği gözeten ve demokratik katılımı güvence altına alan bütüncül kamu politikası gerektirmektedir. Bu kapsamda COP31 hazırlıkları kapsamında kamu kaynaklarının kullanımının, Türkiye'nin iklim taahhütlerinin, enerji ve madencilik politikalarının, iklim finansmanının ve çevre hakkı uygulamalarının Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bütün yönleriyle araştırılması; mevcut eksikliklerin belirlenmesi ve gerekli yasal, idari ve mali önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.

..... Sayılı Meclis Araştırması Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
İnan Akgün Alp	Kars	[illegible]
Tüdeş Ateş	Bolu	[illegible]
ALİ KARADDA	UŞAK	[illegible]
Ahmet Bonan YAZGAN	Edirne	[illegible]
Gamze Akkuş İlgezdi	İstanbul	[illegible]
Hüseyin YILDIZ	Aydın	[illegible]
Verdi Gündyd	Kırklar	[illegible]
Ömer Fethi Gürer	Niğde Mv	[illegible]
Mehir Polat	İzmir	[illegible]
Ali Öztunç	K. Maraş	[illegible]
Nermin Yıldırım Kara	Hatay	[illegible]
Galcan Kış	Mersin	[illegible]
Semra Dinçer	Ankara Mv	[illegible]
Deniz Demir	Ankara Mv	[illegible]
K. [illegible]	Çt.	[illegible]
Sabiz. [illegible]	Edirne	[illegible]
Kadim DURMAZ	Tokat Mv	K. Durmaz
Müzeyyen Sevkin	Adana Mv.	M. S.
Hasan Öztürkmen	Gaziantep Mv	[illegible]
Aysu Bankoğlu	Bartın	[illegible]